

Sociologie Românească

ISSN: 2668-1455 (print), ISSN: 1220-5389 (electronic)

ROMÂNIA LA RĂSCRUCE: OPȚIUNI PENTRU VIITOR,
EDITURA PRO UNIVERSITARIA, BUCUREȘTI, 2015.
CĂTĂLIN ZAMFIR ȘI IULIAN STĂNESCU (COORDONATORI)

Simona MIHAIU

Sociologie Românească, 2020, vol. 18, Issue 1, pp. 182-186

<https://doi.org/10.33788/sr.18.1.12>

Published by:
Expert Projects Publishing House

On behalf of:
Asociația Română de Sociologie

**ROMÂNIA LA RĂSCRUCE: OPȚIUNI
PENTRU VIITOR, EDITURA PRO
UNIVERSITARIA, BUCUREȘTI, 2015.
CĂTĂLIN ZAMFIR ȘI IULIAN
STĂNESCU (COORDONATORI)**

Simona MIHAIU¹

Abstract

The collective volume *Romania at the crossroads: options for the future*, published at the Pro Universitaria publishing house in 2015, discusses the need to develop a new country project. In this context, topics of real interest for the Romanian society are proposed, such as the state functioning system, the demographic changes or the existing economic and social inequalities. The paper, coordinated by Cătălin Zamfir and Iulian Stănescu, is made up of ten chapters bringing insights from sociology, history, demography and administrative sciences. Once the coordinators' and the authors' studies are consulted, a series of possible solutions are outlined to help reduce the social risks to which Romania is facing. Therefore, the volume proves to be extremely useful to the academic environment, to the practitioners concerned with the quality of life under various dimensions and, obviously, to policy makers in the field of public policy. Of course, it also contributes to increasing the capacity of the academic environment in Romania to develop national and European strategic partnerships, in order to enhance the scientific results obtained. For all those interested, the work is available in electronic format through the Virtual Sociology Library (<https://bibliotecadesociologie.ro/>).

Volumul colectiv *România la răscruce: opțiuni pentru viitor*, apărut la editura Pro Universitaria în anul 2015, dezbate necesitatea realizării unui nou proiect de țară, aducând importante contribuții din sfera sociologiei, istoriei, demografiei și științelor administrative. Coordonată de Cătălin Zamfir și Iulian Stănescu, lucrarea este constituită din patru teme principale: descentralizarea, problemele demografice și inegalitățile sociale, respectiv statul și guvernarea, prezentate în

¹ Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Institutul Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu”, Academia Română, Calea 13 Septembrie nr. 13, Sector 5, 050711, București. E-mail: simonamihaiu@yahoo.com.

cadrul a zece capitole. Studiile ce pot fi consultate în cadrul volumului se centrează asupra perioadei de tranziție, întrucât „numai printr-o înțelegere a ceea ce s-a întâmplat în acei ani putem ști ce opțiuni avem pentru viitor” (p. 11).

În studiul „Spre o nouă teorie a tranziției” (pp.15-44), **Cătălin Zamfir** prezintă o evaluare exhaustivă a schimbărilor care au survenit în România după anul 1989. Sunt aduse în prim plan aspecte importante referitoare la bunăstarea populației și polarizarea socială, gradul de democrație și autoritarism, rolul științei în ghidarea tranziției, profilul statului și resursele financiare în procesul tranziției, managementul întreprinderilor de stat, noile clase politice și criza finală a tranziției. În opinia autorului, după o lungă perioadă de tranziție, societatea românească este: „sărăcită, dominată de grave inegalități, bazată pe o economie dezorganizată, pe tendințe de manifestări autoritariste sub forma unei democrații inoperante, pe intervenții politice de tip vasal ale unor forțe externe” (p. 29). Pornind de la ipoteza potrivit căreia statul român are un profil bazat atât pe modelul occidental, cât și pe funcțiile proprii și efectele ce decurg din manifestarea lor, Cătălin Zamfir formulează teoria statului tranziției ca stat neofeudal. În acest context, soluția propusă pentru ieșirea din criza produsă de tranziție constă în adoptarea unui nou proiect de țară.

Prima temă majoră a acestei lucrări, descentralizarea, este tratată în trei capitole, scrise din perspectiva sociologiei, administrației publice și istoriei.

Capitolul „Procesul de regionalizare-descentralizare: o analiză critică”, (pp. 44-80), al lui **Iulian Stănescu**, analizează conținutul politicilor publice, relația dintre descentralizarea financiară și inegalitățile de dezvoltare specifice unor zone ale țării, respectiv opinia publică cu privire la întreg procesul descris. Totodată, examinează proiectul de regionalizare-descentralizare, asumat de Guvern în anul 2013 și declarat neconstituțional de Curtea Constituțională în anul 2014. În acest context, autorul precizează faptul că descentralizarea constituie „un factor accelerator al creșterii inegalităților de dezvoltare dintre unitățile administrativ-teritoriale ale României” (p. 73). Ideea de Românie inegală este sugerată și reiterată pe baza mai multor date statistice și documente oficiale prezentate în studiu.

În „Descentralizarea în România. Un proiect politic tergiversat, nefinalizat sau eşuat?” (pp. 81-123), **Cristian Anghel** prezintă evoluția istorică a procesului de descentralizare, pe care îl consideră fundamental în reforma administrației publice de după anul 1989. Astfel, într-o manieră integrativă, autorul expune cadrul teoretic, legislativ și aplicativ în care au funcționat instituțiile și comunitățile locale, în perioada de referință. De asemenea, evidențiază probleme elementare existente în proiectul de descentralizare, precum: „lipsa unei viziuni integrate în formularea politicilor de descentralizare, fragmentarea administrativă, transferarea anumitor responsabilități la nivelul administrației locale, fără surse de finanțare, respectiv, incoerența, inconsistența, insuficiența cadrului legislativ” (pp. 110-118).

Studiul „Evoluția unităților administrativ-teritoriale în România din perspectivă istorică” (pp. 124-161), scris de **Dan C. Rădulescu**, se centrează asupra parcursului

pe care unitățile administrativ-teritoriale din România l-au avut de la antichitate până în perioada postcomunistă. În felul acesta, este explorat teritoriul istoric de etnogeneză al poporului român și, deopotrivă, spațiul de coagulare a entităților din care România s-a făurit ca stat suveran. O temă adiacentă abordată de autor se referă la procesul prin care România a fost împărțită în structurile administrative actuale, întâlnite deopotrivă în alte state membre ale Uniunii Europene. Potrivit autorului, „soluția reală de îmbunătățire a structurii administrativ-teritoriale a României constă în reconstituirea celor 58 de județe și a tuturor plaselor existente în 1950. Numai așa administrația va funcționa transparent, prietenos și aproape de cetățean. Evident, cu recrutarea și promovarea de prefecți și pretori competenți și neutri politic” (p. 161).

Următoarea temă fundamentală abordată în acest volum se constituie în schimbările demografice ale societății românești în perioada de tranziție. Acestea sunt analizate în două capitole, scrise din sfera de cunoaștere a sociologiei și cea a demografiei.

În cadrul capitolului „Un sfert de secol de declin demografic” (pp. 162-195), **Traian Rotariu** oferă o cuprinzătoare analiză a scăderii cu 3,2 milioane de locuitori a populației României între anii 1990 și 2013. Astfel, sunt prezentate evoluția populației totale a țării, migrația externă, fertilitatea, nupțialitatea, divorțialitatea, mortalitatea și schimbările în structura pe vârste, rezultate în îmbătrânirea populației. Autorul aduce în prim plan problema sub-fertilității populațiilor europene, tot mai dezbătută la nivelul Uniunii Europene și, totodată, politicile de populație care au ca scop modificarea volumului sau a structurilor acesteia. Arată că strategiile centrate pe creșterea natalității prin reducerea costurilor de oportunitate au avut succes în Franța, Marea Britanie și țările nordice. Pornind de la acest context, Traian Rotariu, formulează două întrebări referitoare la România: „în ce măsură o asemenea soluție este potrivită pentru sporirea fertilității la noi?” și „dorim să creștem numărul de nașteri sau ne interesează și cine anume aduce pe lume copii?” (p. 195).

În „Dimensiuni ale diferențierii demografice în mediul rural după 1990” (pp. 196-209), **Flavius Mihalache** descrie atât etapele prin care populația rurală a României și-a modificat în ultimul sfert de veac coordonatele demografice, cât și decalajele semnificative care s-au creat la nivel regional și local. Autorul arată că „populația rurală din toate județele a consemnat scăderi substanțiale de efectiv și reduceri ale valorilor ratelor de natalitate și fertilitate” (p. 208). Scăderea fertilității și creșterea ponderii populației vârstnice a condus la pierderea omogenității structurii demografice a mediului rural. Prin urmare, întâlnim regiuni ce se confruntă cu spectrul depopulării și al îmbătrânirii pronunțate și localități rurale dezvoltate, situate în zonele de extindere a orașelor mari, care prezintă evoluții demografice pozitive pe fondul transformării acestora în destinații de imigrație internă, în special pe ruta urban-rural.

A treia temă majoră se referă la inegalitățile economice și sociale. Aceasta este dezbătută în două capitole ale lucrării, abordate din perspectiva sociologiei și a administrației publice.

Studiul „Experiențe sociale ale inegalității economice” (pp. 210-224), scris de **Mihai Dumitru**, arată cum anumite măsuri specifice politicilor publice din perioada de tranziție au influențat, procesul (re)distribuirii resurselor economice, ordinea socială și alte sectoare ale societății românești. Autorul prezintă mecanismul stratificării sociale și inegalitățile economice, atitudini ale românilor față de inegalitățile economice, dar și efectele pe care acestea le au asupra calității vieții. „Inegalitățile economice (polarizarea socială) și ratele mari ale sărăciei (absolute și, mai ales, relative) sunt tendințe sociale de durată în societatea românească” (p. 223). Bogații și săracii trăiesc în lumi sociale distincte. Așadar, în absența unor politici economice, fiscale și sociale menite să reducă inegalitățile economice, România tinde să re (devină) o societate de status.

În capitolul „Localitățile rurale în contextul reformei administrative” (pp. 225-239), **Flavius Mihalache** analizează coordonatele în baza cărora este definit statutul rezidențial al localităților și modificările înregistrate după anul 1990, determinate de înființarea unor noi comune și declararea de noi orașe. Astfel, pe baza datelor statistice, autorul analizează dacă și în ce măsură se impune o intervenție publică în vederea ajustării și îmbunătățirii actualului sistem de organizare a localităților rurale. Este conturată ideea potrivit căreia deciziile politice pot reprezenta atât factori favorizanți ai dezvoltării, cât și bariere structurale în calea acesteia.

Statul și guvernarea în perioada contemporană constituie a patra temă a lucrării, dezbătută în ultimele două capitole, elaborate din aria de cunoaștere a sociologiei și a administrației publice.

Studiul „Guvernanța multinivel și rolul statului în era (post)modernă” (pp. 240-252), scris de **Ionuț Anghel**, tratează tema conceptualizării puterii statale în societățile contemporane. Este prezentat rolul pe care îl au în elaborarea și implementarea politicilor publice și sociale autoritățile non-statale, sistemele expert, organizațiile cvasi și neguvernamentale, rețelele informale sau formale de autogovernare la nivel comunitar sau chiar transnațional. Autorul explică procesul prin care guvernarea ierarhică este înlocuită cu un tip de guvernanță multinivel, prin intermediul căreia responsabilitățile, sarcinile și activitățile de guvernare sunt dispersate de autoritățile centrale la nivel subnațional, către instituții locale, societate civilă, actori privați, dar și la nivel supranațional, cu care intră în interacțiune în implementarea politicilor. Referitor la România, sugerează că aceasta „a adoptat selectiv elementele guvernanței multinivel. Regionalizarea a fost mai degrabă o reformă de sus în jos a guvernelor României, cu sprijinul Comisiei Europene și a experților ei” (p. 251). Așadar, capacitatea politică și administrativă redusă la nivel regional, dar și inexistența unei societăți civile care să contribuie activ la conturarea unor cerințe politice au facilitat renaționalizarea și recentralizarea

politicilor regionale. În felul acesta a crescut considerabil capacitatea ministerelor de absorbție la nivel central.

În „Dezvoltarea regională în context european” (pp. 253-271), **Christopher Dina** prezintă politici de dezvoltare regională implementate la nivel național și european. Autorul precizează faptul că principiile care stau la baza realizării politicii de dezvoltare regională sunt: „subsidiaritatea, descentralizarea procesului de luare a deciziilor, de la nivelul central-guvernamental spre cel al comunității regionale, parteneriatul între toți actorii implicați în domeniul dezvoltării regionale, planificarea ca proces de utilizare a resurselor (prin programe și proiecte), în vederea atingerii unor obiective stabilite; cofinanțarea – contribuția financiară a diverșilor actori implicați în realizarea programelor și proiectelor de dezvoltare regională” (p. 264). La finalul studiului, se recomandă ca fiind o opțiune viabilă, descentralizarea la nivelul instituțiilor de resort în ceea ce privește procesul de absorbție a fondurilor europene nerambursabile.

Coordonatorii și autorii lucrării de față abordează domenii reprezentative pentru înțelegerea perioadei de tranziție, a stării sociale actuale și, în același timp, propun o serie de posibile soluții în direcția diminuării riscurilor în care se află România. Lucrarea este deosebit de utilă mediului academic, practicienilor preocupați de calitatea vieții sub diverse dimensiuni și, desigur, factorilor de decizie în domeniul politicilor publice. Totodată, are meritul de a aduce contribuții importante la creșterea capacității mediului academic din România în a transpune și valorifica rezultatele științifice obținute în parteneriate strategice naționale și europene.

Pentru toți cei interesați, volumul este disponibil în format electronic în Biblioteca Virtuală de Sociologie, la adresa <https://bibliotecadesociologie.ro/download/stanescu-iulian-zamfir-catalin-eds-2015-romania-la-rascruce-optiuni-pentru-viitor-bucuresti-pro-universitaria/>.